

Ухсай Яккăвĕпе малтанхи хут 1936 сұлта курма тĕл китчĕ. Шупашкарти Хресчен суртĕнче литература каçĕ пулса иртрĕ. Унта çăваш писателĕсем пĕрин хыççăн тепри сцена сине тухса хайсен пурнăçĕ, еçĕ-хĕлĕ сиччен кала-кала, произведенийсене вула-вула пачĕç.

Сцена сине самрақ кăна, хурарах сăнлă, пысăках мар каччă тухса тăчĕ. Литература каçне ертсе пыракан сын:

— Сирĕн умărта — çăваш поэтĕ Ухсай Яккăвĕ, — терĕ. Ухсай хайĕн сăввисене вулама пуçларĕ. Сăва хыççăн сăва янăрать. Халĕ эпĕ çав сăвăсен ячĕсене те аса илейместĕп, анчах та пĕр сăввинчи çак йĕркесем ĕмерлĕхех манăн асра юлчĕç:

...Малашлăх сыннисем — виç йвăл

Сикецĕ виçĕ сăпкара.

Пурте илемлĕ, пурте сывă,

Пурте Михайлов пек хура...

Ку вăл поэтĕн 1935 сұлта сырнă «Хыпар» ятлă сăварĕ йĕркесем пулнă иккен. Çак сұлах Ёпхуре поэтĕн «Саванăç кĕнеки» пичетленсе тухнă. Унта чун-чĕрене çĕклекен, ашăтакан пысăк йсталăхта сырнă сăва-юрă нумайи мана савантарчĕ. Хам саванăç сиччен эпĕ поэта иккĕмĕш хут курнă чух каласа патăм. Вăл ман сине пăртак куларах пăхса илчĕ те:

**Ваçлей Давыдов-Анатри,
Çăваш халăх поэтĕ**

ПИРĔН УХСАЙ

Асаилĕ

— «Саванăç кĕнеки» манăн иккĕмĕш кĕнеке. Халĕ виçĕмĕш кĕнекене хатĕрлетĕп. Сырмалли, каламалли нумай. Ёçлеме вăхăт ситменнипе аптăратăп, — терĕ.

Çăнах та, Ухсай поэзи хирĕнче ĕмерĕпех тăрăшса ёçлерĕ. Вăл вăрçăччен тăван литературăна «Роман романĕ», «Пуканесен бригади», «Туй», «Телей сұлĕ», «Сăсар сĕлĕ», «Халăхан ытлăн кĕнеки», «Кĕрхи октавăсем», «Кĕмĕл сĕрĕ» сăвăсемпе поэмăсем тата «Хура элчел», «Тутимер» ятлă сăвăллă драмăсем сырса парнелерĕ. Тўрех каламалла, Ухсайн пичетленсе тухнă кашини произведениĕ пирĕншĕн яланах пысăк пĕлтерĕшлĕ ёç пулса юлнă. Çакна та сырса хăварам: эпĕ Яков Гаврилович Ухсайпа паллашнă сұл Шупашкарта Чăвашсен хасят шкулĕнче вĕренеттĕмчĕ. Унта час-часах поэтсемпе писательсем пыратчĕç. Митта Ваçлейĕпе Уйăп Мишши, Ухсай Яккăвĕпе Александр Кăлкан писательсем пырса студентсемпе тĕппулусем ирттеретчĕç. Çав вăхăтра Ухсай пирĕнпе пĕрле вĕренекен Васильева хушаматлă хĕрачапа паллашрĕ. Хĕрачи çав тери вăтанатчĕ. Ухсай ятне каласанах йăл кулса яратчĕ те ураç ним те шарламастчĕ. Ун чухне Ухсай хай те хăюсăртарахчĕ. Вăл эпир вĕреннĕ, пурăннă Володарски урамĕнчи Пичет сурчĕ патне пыратчĕ те мана чĕнтерсе кăларатчĕ. Эпĕ вара вăл ыйтнине пурнăçлаттам, поэт кăмăллакан хĕрачана чĕнсе тухаттам.

— Урамра сана Якку кĕтет, — теттĕм... Çакна студентсем те сиснĕ-мĕн. Культ вăхăтĕнче çав тери йывăр кунсенче студентсен пухăвĕнче пирĕнпе пĕрле вĕренекен самрақ поэт Пракка Сатур сиччен сўтсе яврĕç, апа Петĕр Хусанкайпа час-часах тĕл пулать тесе айăплама пăхрĕç. Сатур вара ним шухăшласа тăмасăрах: «Ун

пек эпĕ сĕç мар, Давыдов та Ухсайпа тĕл пулать, — тесе хучĕ. Эпĕ хăранипе сұхалса кайрăм пулас, пĕр сăмах та чĕнеймерĕм. Пуху кĕрлесе кайрĕ. Юрать-ха Сатура та, мана та «тăшмансемпе» сыхăну тытакансен шутне кĕртсе айăплаймарĕç.

Аслă Отечественнăй вăрçă пуçлансанах Ухсай фронта тухса кайрĕ. Вăл фашизма хирĕç пăшалпа та, перопа та паттăррăн сарăсрĕ. Поэтĕн вăрçă вăхăтĕнче сырнă «Шăпчăк», «Шăллăм», «Вырăс хирĕнче», «Н-ски дивизири çăваш боецĕсемпе командирĕсем çăваш халăхне янă сыру» тата ытти произведенисем сырчĕ. Вĕсем совет сыннисен вăрçари паттăрлăхĕпе хăюлăхне, вĕсем Тăван сĕршывăмăра чун-чĕререн юратнине кăтартса паракан произведенисем пулса юлчĕç.

Вăрçă хыççăн Яков Гаврилович Ухсай Шупашкара таврăнчĕ. Вăл Карл Маркс урамĕнчи пĕр суртра пурăнатчĕ. Хваттерĕ пысăкчĕ. Унта кĕрсен куç умне музыка инструменчĕ, рояль, тухса тăратчĕ. Ун чухне эпир Яков Гавриловичпа унăн мăшăрĕ, чăвашсен паллă писательничи Мария Дмитриевна Ухсай музыхана чун-чĕререн юратакан сынсем иккенне туйса тăраттамăр.

Ухсай самрақ писательсене яланах ыра канашсем парса пулăшма тăрăшатчĕ. 1945 сұлта вăл мана тĕл пулчĕ те:

— Сұлусем иртсе пырасçĕ. Эпĕ юлгашсемпе калаçса пăхрăм, сана хамăр писательсен Союзĕн членне илсен аван пулмалла, — терĕ. Ху мĕнле шутлатан? Эпĕ Союза кĕме сана рекомендаци пама килĕшрĕм, — терĕ.

Паллах, эпĕ питех те савантам. Ухсай ыра сăмахшăн чĕререн тав турăм. Çăнах та, вăл мана рекомендаци сырса пачĕ. Унта сарла каланă:

«Давыдов, Василий Иванович, больше десяти лет работает в чувашской советской литературе, широко известен читателям как автор многих талантливых песен.

За последние годы Давыдов написал ряд интересных произведений. Его поэма «Чемень» получила премию на конкурсе на лучшие художественные произведения к 25-летию Чувашской АССР.

Считаю Давыдова достойным быть членом Союза советских писателей СССР.

30 декабря 1947 года.

Член ССП СССР Я. УХСАЙ».